

Långsiktighet och stadga i arbetet framåt – en myndighet för romska frågor (DS 2019:15)

Sammanfattande kommentar

Södertörns högskola ställer sig positiv till förslaget att inrätta en myndighet för romska frågor och anser att det kan ses som ett steg på vägen mot en institutionalisering av frågorna. Ett inrättande av en myndighet markerar frågornas vikt och bidrar till större långsiktighet och stabilitet, vilket högskolan välkomnar. Det är även positivt att frågorna, med en egen myndighet, skulle få en nationellt övergripande placering.

Det finns olika perspektiv på den föreslagna myndighetens relation till andra myndigheter samt på den myndighetskonstellation som föreslås (en nämndmyndighet under en värmyndighet), vilket kommer att belysas i början av högskolans svar. I svaret vill högskolan även framhålla vikten av samarbete med och lyhördhet gentemot minoritetsgruppen romer i det fortsatta arbetet och att civila initiativ och engagemang inom gruppen respekteras samt vikten av fortsatt och utökad forskning, utbildning och samverkan, och att tillräckliga resurser avsätts för det.

Södertörns högskola har stor erfarenhet och samlad kompetens i frågor som rör den romska minoriteten, som beskrivs i stycket nedan. Högskolan bedriver även forskning och ger utbildning inom offentlig förvaltning genom den så kallade Förvaltningsakademien. Personer från båda dessa områden har bidragit i arbetet med högskolans remissvar.

Sedan år 2012 då regeringens strategi för romsk inkludering 2012–2032 lanserades, men även tidigare, har Södertörns högskola arbetat i nära samarbete med den romska minoriteten kring romska frågor med fokus på utbildning, forskning och samverkan. Över 50 romer har sedan 2012 genomgått uppdragsutbildning för romska brobyggare och modersmåls lärare i romani chib genom en modell som idag är unik i sitt slag i Europa. Högskolan är även ensam i Sverige om att erbjuda kurser om antiziganism, romsk historia och språket romani chib. Inom dessa områden, liksom inom interkulturell pedagogik med romsk anknytning, är högskolan idag ledande i landet med Nordens enda professur i romska studier. Även inom lärarutbildningen har frågor rörande romer och övriga fyra nationella minoriteter inklusive urfolket samerna behandlats i över tio år. Högskolan har också ett uppdrag för Skolverket att utbilda skolpersonal, bibliotekarier och andra yrkeskategorier om de nationella minoriteterna i ett skolperspektiv med fokus på romer. Vidare medverkar lärare och forskare på högskolan genom föreläsningar och i konferenser rörande minoriteterna i olika sammanhang i samverkan med det omgivande samhället.

Reflektioner kring relationen mellan den föreslagna myndigheten och andra myndigheter samt kring den föreslagna myndighetskonstellationen

Att inrätta myndigheter är ett av regeringens viktigaste politiska styrverktyg och en markering om frågans särskilda vikt¹, något som högskolan alltså ställer sig positiv till för det här området. I denna styrning ingår också att positionera existerande myndigheter på området, liksom externa aktörer. Högskolan ser en risk i förslaget som gäller att den föreslagna myndighetens uppdrag kan komma att uppfattas som otydligt. Detta utifrån formuleringarna om att myndigheten ska arbeta "horisontellt", det vill säga ha ett tydligt samverkande och främjande uppdrag, och att den enligt förslaget inte ges ett helhetsansvar för frågorna, då uppdrag som andra myndigheter har som rör området inte flyttas över. Det är viktigt att det såväl för gruppen romer som för majoritetssamhället lätt går att identifiera vilken instans som hanterar mer nationellt övergripande romska frågor. En tydligare positioneringsstrategi, där vissa frågor överfördes från befintliga myndigheter till den nya myndigheten kunde övervägas i högre grad än vad som görs i förslaget.

Högskolan vill vidare lyfta frågan kring den föreslagna konstruktionen att inrätta en nämndmyndighet under en värdmyndighet. Det finns både fördelar och nackdelar med förslaget. Den främsta fördelen med att placera Myndigheten för romska frågor under den planerade Myndigheten för minoritetsfrågor (MFM) är om frågor som gäller samtliga minoriteter kan samlas i och med MFM. En nackdel med konstruktionen kan vara att en nämndmyndighets frågor riskerar att konkurrera med värdmyndighetens andra frågor, liksom de resurser som ska allokteras inom värdmyndigheten mellan olika ansvarsområden. En självständig myndighet har större möjlighet att profilera sig och driva sina frågor utan hänsyn till en värdmyndighets andra åtaganden. En nämndmyndighet kan även sägas ha mindre tyngd än en enrådighetsmyndighet, något som vore en olycklig signal att sända ut.

Något som också bör beaktas inför beslut är administrationskostnaderna för en myndighet av den föreslagna storleken, och vilka möjligheter som finns för att minska dem genom att till exempel samlokalisera, ha gemensamma administrativa lösningar och så vidare.

Högskolan anser att regeringen inför beslut, utifrån ovanstående, ytterligare bör reflektera kring om inrättandet bör gälla en nämndmyndighet under en värdmyndighet eller en enrådighetsmyndighet samt kring uppdraget för myndigheten.

¹ Jacobsson, Bengt, Pierre, Jon och Göran Sundström, 2015, *Governing the embedded state. The Organizational dimension of governance*. Oxford: Oxford University Press.

Samarbete, lyhördhet och stöd

Södertörns högskolas uppfattning är att det sedan 2012 funnits ett stort fokus på språk och kultur när det gäller insatser för romer, vilket självfallet är ett viktigt område där arbetet bör fortsätta. Det är dock särskilt angeläget att myndigheten i högre grad även inriktas på "att initiera, främja och stödja åtgärder för att öka minoriteten romers egenmakt och inflytande" (sid.7), såsom föreslås i departementspromemorian. Det är i det sammanhanget viktigt att understryka att myndigheten inte ska ta över det romska civilsamhället med dess olika former av organisering och att inrättandet av en myndighet inte får utesluta andra insatser.

Högskolan anser att utredningen i sin argumentation underskattar romers politiska självorganisation: dels kan romers maktunderläge inte förklaras med hänvisning till kultur och tradition, dels finns det rikligt med exempel både historiskt och i nutid i Sverige och andra länder, av sådan "organisering som är vanlig i andra delar av samhället". Detta bör framhållas som erfarenheter att bygga på.² Exempelvis visar en studie av 27 projekt initierade av romska föreningar som ansökt om projektmedel för från Allmänna arvsfonden under perioden 1996–2009 att de krav på protokoll, redovisningar och åiterrapporteringar som allmänt krävs av föreningar, uppfyllts och successivt förbättrats i fleråriga projekt.³ Vidare har flera av de romer som deltagit i Södertörns högskolas brobyggarutbildningar startat föreningar på lokal nivå och dessutom på eget initiativ även startat ett nationellt nätverk av romska brobyggare.

Forskning, utbildning och samverkan

Högskolan instämmer i promemorians invändning mot en placering av den föreslagna myndigheten på ett lärosäte, även om det är glädjande att Södertörns högskola omnämns i den diskussionen. Att ha ett lärosäte som värdmyndighet vore att frångå högskolors och universitetens autonomi, inget lärosäte är idag värdmyndighet förutom för etikprövningsnämnder (sid. 100). Högskolan ställer sig dock mycket positiv till ett nära samarbete med den föreslagna myndigheten när det gäller såväl forskning som utbildning och samverkan. Med tanke på de kunskaper och erfarenheter av nära samarbete med den romska minoriteten som etablerats särskilt under de senaste tio åren och speciellt inom romska skol- och utbildningsfrågor och forskning om antiziganism och romsk historia, samt sedan år 2014 även rörande språket romani chib, finns det ett stort behov av ökade forskningsbaserade kunskaper inom samtliga av dessa områden.

² www.RomArchive.eu; Se även Selling, Jan (kommande 2020), *Frigörelsen. Romers och resandes emancipation i Sverige och andra länder*. Stockholm: Carlsson bokförlag.

³ Rodell Olgaç, Christina 2009. *Kulturell och språklig revitalisering bland romska barn och ungdomar – en väg till självorganisering. En uppföljning av Allmänna arvsfondens 27 romska projekt åren 1996-2009*. Stockholm: Allmänna arvsfonden. www.arvsfonden.se

Rodell Olgaç, Christina 2012. Romskt föreningsarbete bland barn och ungdomar – på väg mot ett organisationskapital. Goldstein-Kyaga, Katrin, Borgström, Maria och Hübinette, Tobias (red.). 2012. *Den interkulturella blicken. Inte bara goda pedagogiska avsikter*. Södertörn Studies in Education 2. Huddinge: Södertörn högskola. 135–154.

Som ett led i myndighetens prioriterade arbete för att motverka antiziganism men även för att öka andelen romer i högre utbildning skulle det vara önskvärt att regeringen dessutom avsätter särskilda forskningsmedel för vidare forskning inom dessa frågor. Högskolan pekade redan i sitt remissvar till Kommissionen mot antiziganism på erfarenheterna från Vaartoe - Centrum för samisk forskning vid Umeå universitet och att det i Tyskland, efter initiativ av Centralrådet för tyska sinter och romer, inrättats ett centrum för antiziganismforskning vid universitetet i Heidelberg.⁴

Södertörns högskola vill slutligen uppmärksamma att det under rubriken För och nackdelar står att högskolan *tidigare* genomfört brobyggartutbildningar (sid. 101). Högskolan har dock hösten 2019 fortfarande en pågående brobyggartutbildning med inriktning mot skola och socialtjänst. Deltagarna utgör den fjärde gruppen brobyggare som sedan 2012 utbildas på högskolan. Förhoppningsvis kommer också dessa utbildningar att få en fortsättning.

⁴ Södertörns högskola (2016-12-06) Yttrande gällande betänkande "Kraftsamling mot antiziganism" (SOU 2016:44), Dnr, 2729/1.5.1/2016.